

Μετάφραση Θεόδωρου Γ. Μαυρόπουλου

Έτσι είπαν και ο Αϊάντας φορούσε τ' άρματα του·
 τ' αστραφτερά του άρματα φορώντας στο κορμί του
 όρμησε μπρος, όπως τρέχει ο πελώριος Άρης,
 που πάει σε πόλεμο, θνητών σπρωγμένων απ' το Δία
210 να χτυπηθούν με δύναμη σε ψυχοφθόρα μάχη.
 Θεόρατος ο Αϊάντας, των Αχαιών ο πύργος,
 χαμογελώντας βλοσυρά σηκώθηκε· μεγάλες
 έκαμε μπρος τους δρασκειλές κουνώντας το κοντάρι.
 Είχαν χαρά οι Αχαιοί, έτσι που τον θωρούσαν,
215 τρόμος μεγάλος έλυσε τα γόνατα των Τρώων.
 Ακόμη και του Έκτορα χτυπούσε η καρδιά του,
 μα δεν του ήταν δυνατό να φύγει ή και πάλι
 μες στο στρατό του να χωθεί, γιατί είχε προκαλέσει.
 Ο Αϊάντας πήγε κοντά μ' ασπίδα όμοια πύργου,
220 χάλκινη μ' εφτά δέρματα, που του 'καμε ο Τυχίος,
 ο έξοχος ο μάστορας που ζούσε μες στην Ύλη·
 έκαμε ασπίδα πλουμιστή μ' εφτά τομάρια ταύρων
 καλοθρεμμένων μ' όγδοη χάλκινη στρώση επάνω.
 Ο Τελαμώνιος Αϊάντας μ' αυτήν μπροστά στο στήθος
 στάθηκε μπρος στον Έκτορα και είπε με φοβέρες:
225 «Καλά θα νιώσεις, Έκτορα, τώρα τι παλικάρια
 έχουν ακόμη οι Δαναοί, κι ας μην είναι στη μάχη
 μαζί ο λιονταρόκαρδος διώκτης Αχιλλέας.
 Σε πλοία πελαγόδρομα βρίσκεται τώρα εκείνος,
230 γιατί του Αγαμέμνονα ρήγα θυμό κρατάει.
 Να σ' αντιμετωπίσουμε είμαστε άξιοι ωστόσο
 κι εμείς πολλοί. Αρχίνησε τον πόλεμο, τη μάχη!»
 Ο λοφοσειστής Έκτορας του είπε απαντώντας:
 «Αϊάντα Τελαμώνιε, αρχοντικέ αφέντη,
235 σαν να ήμουν μικρό παιδί, μην πας να με τρομάξεις,
 ή σαν γυναίκα άμαθη στα έργα του πολέμου.
 Και απ' αντροσκοτώματα και από μάχες ξέρω·
 ζερβά δεξιά να κυβερνώ την ασπίδα μου ξέρω,
 που έχω σύνεργο γερό στην ώρα του πολέμου·
240 ξέρω να ορμώ στην ταραχή των γρήγορων αλόγων
 ξέρω να μπαίνω στο χορό του αντρειωμένου Άρη.
 Όμως παραμονεύοντας δε θέλω να χτυπήσω
 άντρα τρανό, μα φανερά, αν ίσως σε πετύχω!»
 Είπε και το μακρόσκιο του έριξε κοντάρι με φόρα
245 και τον χτύπησε στη φοβερή ασπίδα
 με τα εφτά της δέρματα στην όγδοη τη στρώση.
 Τις έξι στρώσεις πέρασε ξεσκίζοντας τες όλες,
 σταμάτησε στην έβδομη η άσπλαχνη αιχμή του.
 Δεύτερος πάλι ο Αϊάντας του έριξε κοντάρι
250 και χτύπησε του Έκτορα την κυκλική ασπίδα.
 Το φοβερό κοντάρι του ξέσχισε την ασπίδα
 και χώθηκε στο θώρακα τον πολυστολισμένο·
 πλάι στο λαγγόνι του 'σχισε σε βάθος το χιτώννα·
 μα έσκυψε κι απόφυγε το θάνατο εκείνος.
255 Τα μακριά κοντάρια τους ανέσπασαν κι οι δυο τους,
 σαν ωμοφάγα λιοντάρια όρμησαν ένας του άλλου
 ή σαν αγριογούρουνα με δύναμη μεγάλη.
 Ο Έκτορας τον χτύπησε στη μέση της ασπίδας·
 δεν την έσχισε, στράβωσε του κονταριού η μήτη.
260 Την ασπίδα του τρύπησε ο Αϊάντας πηδώντας·

αντίσκοψε τον Αϊάντα, μ' όση ορμή κι αν είχε·
 πήρε ξυστά το σβέρκο του, κι έτρεχε μαύρο αίμα.
 Ο λοφοσειστής Έκτορας δεν έφυγε απ' τη μάχη·
 μα λίγο πισωγύρισε και άρπαξε μια πέτρα
265 που κειτόταν στο έδαφος, μαύρη, τραχιά, μεγάλη·
 την έριξε στου Αϊάντα την τρομερή ασπίδα, στον αφαλό·
 και βρόντησε ολόγυρα ο χαλκός της.
 Τρανότερη κι ο Αϊάντας αρπάζοντας μια πέτρα
 στριφογυρνώντας του 'ριξε με φόρα γιγαντένια·
 με τη μυλόπετρα αυτή του 'σπασε την ασπίδα
 και του 'λυσε τα γόνατα· ξάπλωσε σκεπασμένος
 απ' την ασπίδα ανάσκελα· τον όρθωσε ο Φοίβος.
 Θα 'βγαζαν τότε τα σπαθιά να χτυπηθούν οι δυο τους,
 αν κήρυκες δεν έφταναν, του Δία, των ανθρώπων
275 άγγελος, των Τρώων ένας, των Αχαιών ο άλλος,
 Ιδαίος και Ταλθύβιος, κι οι δυο τους μυαλωμένοι·
 στους δυο αυτούς ανάμεσα σήκωσαν τα ραβδιά τους
 και ο Ιδαίος ο σοφός τους μίλησε και είπε:
 «Παιδιά μου, μη χτυπιέστε πια, τη μάχη τώρα πάψτε·
280 όμοια ο Δίας αγαπά ο νεφελοστοιβάχτης
 και τους δυο· κι οι δυο σας είστε μαχητές, γνωστό σ' όλους.
 Νύχτωσε πια· κι είναι καλό στη νύχτα να υπακούμε.»
 Ο Τελαμώνιος Αϊάντας γύρισε και του είπε:
 «Ιδαίε, στον Έκτορα πες να πει αυτό το λόγο·
285 γιατί αυτός προκάλεσε όλα τα παλικάρια.
 Ας κάνει αρχή· και σ' ό,τι αυτός κι εγώ θα στέρξω αμέσως.»
 Ο λοφοσειστής Έκτορας ο τρανός είπε τότε:
 «Αϊάντα, μια που σου 'δωσε θεός δύναμη, γνώση,
 κορμοστασιά, κι είσαι πρώτος απ' όλους στο κοντάρι,
290 ας πάψουμε για σήμερα τη μάχη, τον αγώνα·
 μετά χτυπιόμαστε ξανά, ωστόσο μας χωρίσει
 πια ο θεός χαρίζοντας σ' ένα απ' τους δυο τη νίκη.
 Νύχτωσε πια· κι είναι καλό στη νύχτα να υπακούμε.
 Πηγαίνοντας στα πλοία σας και συ χαρά θα δώσεις
295 στους Αχαιούς, στους συντρόφους, σε όσους φίλους
 έχεις·
 κι εγώ πάλι πηγαίνοντας στου Πρίαμου την πόλη
 σε γυναίκες μακρόπεπλες, σ' άντρες χαρά θα δώσω·
 και θα δοξάσουν τους θεούς αυτές συγκεντρωμένες.
 Έλα τώρα, να δώσουμε ένας του άλλου δώρα ξακουστά,
300 για να λεν για μας και Αχαιοί και Τρώες:
 — Οι δυο εκείνοι πάλεψαν σε ψυχοφθόρα μάχη,
 μα πάλι συμβιβάστηκαν κι έφυγαν φιλιωμένοι.»
 Είπε κι ασημοκάρφωτο σπαθί με το θηκάρι
 και με καλόφτιαχτο λουρί του έδωσε για δώρο.
305 Κι ο Αϊάντας του χάρισε ζωνάρι πορφυρένιο.
 Χώρισαν τότε· ο ένας στους Αχαιούς τραβούσε,
 ο άλλος στους Τρωαδίτες· χάρηκαν σαν τον είδαν
 αλάβωτος και ζωντανός να έρχεται κοντά τους
 ξεφεύγοντας του Αϊάντα τη λύσσα, τ' άγρια χέρια·
310 στην πόλη τον επήγαιναν, δεν πίστευαν πως ζούσε.
 Τον Αϊάντα οι Αχαιοί, εξάλλου, οι αντρείοι
 στον Ατρείδη τον πήγαιναν, χαρούμενο απ' τη νίκη.
 Σαν έφτασαν πια στη σκηνή του γιου του Ατρέα,
 τότε μοσχάρι ο Αγαμέμνονας θυσίασε ο ρήγας
315 αρσενικό, πεντάχρονο στο δυνατό το Δία.

στ. 206 Ο Αϊάντας οπλίζεται και φοράει τα επιθετικά και τα αμυντικά όπλα του.

στ. 208-210 Ο Αϊάντας προχωράει σαν τον Άρη, όταν πηγαίνει σε πόλεμο που ξεσήκωσε ανάμεσα στους θνητούς ο Δίας. Η επιλογή του λεξιλογίου και των εικόνων των στ. 206-213 είναι περίτεχνα επιλεγμένη, ώστε να δημιουργείται μεγαλοπρεπές ύφος.

στ. 211 πύργος: προπύργιο. Ποιος περιέγραψε με ανάλογες εκφράσεις τον Αϊάντα στο Γ;

στ. 212 με χαμόγελο στο άγριο πρόσωπό του (στο πρωτότυπο μειδιών βλοσυροῖσι προσώπασι): φανταστείτε την έντονη αντίθεση του χαμόγελου σε ένα φοβερό πρόσωπο.

στ. 213 κουνώντας το κοντάρι: η εικόνα του Αϊάντα που προχωράει με τεράστια, αποφασιστικά βήματα, κραδαινώντας το μακρύ δόρυ του και χαμογελώντας επικίνδυνα, είναι ανεπανάληπτη.

στ. 217 μες στο στρατό του να χωθεί: να κρυφτεί στις τάξεις των δικών του. Ένας ήρωας μπορούσε να νιώσει φόβο, αλλά δεν επιτρεπόταν ποτέ να το βάλει στα πόδια μπροστά στον αντίπαλο. Ποιος είχε κάνει κάτι τέτοιο και είχε δεχτεί την αυστηρή κριτική του Έκτορα;

στ. 219 μ' ασπίδα όμοια πύργου: η ασπίδα του Αϊάντα δεν ήταν ολοστρόγγυλη, αλλά μακριά, σε σχήμα ορθογώνιου παραλληλόγραμμου ή οκταγώνου, ώστε να καλύπτεται ολόκληρος ο πολεμιστής.

στ. 223 χάλκινη: στρώμα από συγκεκριμένο υλικό, στρώση. Η χάλκινη στρώση σκέπαζε τις επτά στρώσεις από δέρματα βοδιών (στ. 246).

στ. 224 αυτήν στα στήθη επρόβαλεν: κρατούσε την ασπίδα μπροστά, ώστε να καλύπτει και το στέρνο.

στ. 225 είπε με φοβέρες: δεν εννοεί ακριβώς απειλές, αλλά το συνηθισμένο αγώνα λόγων που προηγείται της «κυρίως» μονομαχίας και στον οποίο οι δύο αντίπαλοι προκαλούσαν ο ένας τον άλλον με χλευαστικές και προκλητικές εκφράσεις.

στ. 228-230 Ο ποιητής δε μας αφήνει να ξεχάσουμε τον πρωταγωνιστή του έπους.

στ. 235 μην πας να με τρομάξεις: ίσως επειδή ο Αϊάντας συγκαταβατικά του επέτρεψε να χτυπήσει πρώτος.

στ. 241 ξέρω να μπαίνω στο χορό: ξέρω καλά να μάχομαι σώμα με σώμα.

στ. 245 φοβερή: οι παραστάσεις της ασπίδας του Αϊάντα προκαλούσαν τρόμο.

στ. 253 χιτώνα: ρούχο κοντό, μάλλον μάλλινο, που το φορούσαν σαν εσώρουχο κάτω από το μιάτιον.

λαγγόνι: το μαλακό μέρος του σώματος μεταξύ του ισχίου και των πλευρών, στο πλάι της κοιλιάς.

στ. 255 ανέσπασαν: τράβηξαν τα δόρατά τους τα οποία είχαν σχεδόν διαπεράσει τις ασπίδες τους.

στ. 267 αφαλό: στον αφαλό, στο κέντρο.

στ. 270 μυλόπετρα: η πέτρα του Αϊάντα ήταν μεγαλύτερη, ογκώδης σαν μυλόπετρα, αλλά την έριξε και με μεγαλύτερη δύναμη από τον Έκτορα.

στ. 272 Φοίβος: αμέσως τον σήκωσε ο Απόλλωνας. Πού βρισκόταν ο θεός όλη αυτή την ώρα;

στ. 274-275 κήρυκες: οι αγγελιαφόροι (επειδή μετέφεραν τα «μηνύματα»). Οι κήρυκες θεωρούνταν πρόσωπα ιερά, που είχαν την προστασία του ίδιου του Δία και κρατούσαν σαν σύμβολο του αξιώματός τους το σκήπτρο. Έργο τους ήταν και ο ρόλος του διαιτητή σε μονομαχίες, καθώς και η παρέμβασή τους για να χωρίσουν τους αντιπάλους, όπως εδώ.

στ. 276 Ιδαίος: κήρυκας των Τρώων· Ταλθύβιος: κήρυκας των Αχαιών.

στ. 282 νύχτα: η νύχτα απαιτεί όλα τα όντα να ησυχάζουν.

στ. 286 στέργω: πείθομαι, υπακούω.

στ. 297-298 γυναίκες μακρόπεπλες: οι Τρωάδες θα πάνε να προσευχηθούν στα ιερά των θεών.

στ. 299 δώρα: η ανταλλαγή δώρων ήταν συνηθισμένη σε τέτοιες περιπτώσεις· αυτό άλλωστε σήμαινε ότι η μονομαχία έληξε χωρίς να αναδειχθεί νικητής.

στ. 303 ασημοκάρφωτο: η λαβή του ήταν στολισμένη με ασημένια καρφάκια (πρβ. σχόλ. στ. Α 246).